

3.s.e.Påske/Jubilate.
Joh.16,16-22
Frigjøringsjubileum/F.
070595

I

Kjære kyrkjelyd! Kjære bygdefolk! Kjære tilreisende!

Det er frigjøringsjubileum! Kommunen vår har i lang tid forberedt seg til disse tre dagene. Planlagt og budsjettet. Investert. Og med rette.

For dette jubiléet er viktig. Vi var ille ute om vi glemte hvor mørkt det så ut for landet vårt under okkupasjonen, og hva vår frihet kostet.

Så samles vi for å glede oss over frigjøringen etter 5 års tysk okkupasjon av vårt land, for å takke dem som sto i kampen for vår frihet, og for å minnes dem som mistet livet.

Det blir glede og sorg. På én gang.

II

Glede og sorg. Slik var det også i Fjell og i landet vårt for 50 år siden. På Helgetorsdag 10.mai 1945, var det festgudsteneste her i kirken i anledning av fredsslutningen. Kirken var fullsatt, og vakkert pyntet. Tellnes songlag og Møvik songlag deltok med nasjonale og kristelege sanger. Stiftskapellan, og fung.sp. Nils Trengereid talte over en fritt valgt tekst, fra Salmene 136, (1-3) og 35. (18):

**“Pris Herren, for Han er god,
evig varer Hans miskunn!
Pris Han som er Gud
over alle gudar,
evig varer hans miskunn!
Pris Han som er Herre
over alle herrar,
evig varer Hans miskunn!”
“Eg vil takka deg i den store samlinga
og prisa deg
i den talrike flokken.”**

(Teksten passer også svært godt på denne kirkeårsdagen, som fra gammelt av har hett Jubilate(La oss lovsynge Herren!)

III

Inderlig glede og takk. Det var også temaet for gudstjenesten i Fjell måneden etter. Menigheten ville takke Gud for freden i Europa.

Men også sorg fylte hjertene for 50 år siden. I juli og september ble det holdt to minnegudstjenester. Den siste av disse gjaldt de falne i krigen-med tekster og salmer valgt av de norske biskopene. Navnene på de falne og bortkomne under krigen ble da opplest fra prekestolen.

Den 8.juli 1945 var det her i Fjell en "høgtideleg og gild" minnegudstjeneste for sokneprest Boge som døde i Tyskland 1.april 1944. Biskop Fleischer prekte, pastor Trengereid holdt minnetale fra kordøren, og forrettet. Klokker Hestad sluttet, dessuten var det "ordet fritt", med taler av Mons Kobbeltvedt og Nils Foldnes. Alle takket den avdøde soknepresten for tro og god tjeneste og ville minnes ham som en kristelig varmhjertet bror og venn. Tilstede var også Edith Boge med alle barna.

Det var offer på alteret til den minnestøtten over Boge og de andre falne fra Fjell som vi i dag har bekranset. Kirken var også denne dagen helt fullsatt, forteller kildene.

IV

I dag er vi samlet til frigjøringsjubileumsgudstjeneste i vår kirke og vår menighet. Og det skal være både en festgudstjeneste og minnegudstjeneste. Vi samles for å glede oss, og takke Vår Himmelske Far for fred og frihet, for Retten og dens seier over uretten.

Vi har allerede villet hedre sokneprest Ingolf Boges gode minne ved en stor artikkel i siste Kyrkjeblad. Boges og andres død som følge av krigen gjør også dagen sorgfylt.

Men vi gleder oss over å ha sokneprest Boges familie sammen med oss på gudstjenesten. Nemlig prestebarna: Ingerid Ryssdal, Audun Boge, og tvillingene Ottar og Dagfinn Boge med sine familier. Nesteldste barnet i prestefamilien her fra "Fjedlet" under krigen, Einar, var forhindret fra å være med her i dag.

Kall er et begrep som ikke er vanlig i dag. Men det er en viktig sak. Kallet er der vi settes: Det er den oppgave Herren har gitt hver enkelt av oss, i familie, ekteskap, kirke og samfunn, og som vi må svare for som Hans forvaltere, prest eller lek. Men også landet vi bor i, er et kall. Det er et rikt menneskeliv som får leves i lys av at stand, arbeidsplass og fedreland er et kall, som Herren setter oss i. Det er en stor forpliktelse og et stort ansvar å være Guds forvalter der en er satt.

Sokneprest Boges embetsførsel er solid dokumentert, og vitner tydelig om en trofast Guds, kirkens og landets tjener. Nå vil vi be dere fra familien Boge om å reise dere. For slik å vise vår menighets takk.

Kallet vi står i blir stundom satt på prøve. Det gjelder for eksempel i det daglige. Vi fristes til å vike unna, til å la være å ta ansvar på vår plass.

Når fiender og illgjerningsmenn kommer med våpen i hånd for å ta landet og friheten fra oss settes også kallet på prøve.

Da landet brutalt ble frarøvet friheten den 9.april 1940 ble folket vårt nettopp stilt på prøve.

Vi er også samlet her i dag for å minnes, og for å ta eksempel av den kallstrokap som bar dem som sto opp mot uvesenet.

Derfor minnes og takker vi i ærbødighet de som tok del i kampen, både den sivile og militære motstand, dem fra Fjell, og utenfra.

Vi minnes også i ærbødighet alle ukjente og kjente offer for krigen, fascismen og for Hitler-diktaturet.

Vi reiser oss mens vi leser navnene på de falne:

Ask, Anders
Bjørøy, Håkon H.
Boge, Ingolf
Dyrøy, Emil E.
Fjell, Kristoffer
Fjæreide, Normann M.
Flogøy, Fridtjov A.
Flogøy, Olav A.
Flåskjær, Palma
Hitsøy, Olav Martin H(?)
Kobbeltvedt, Albert Mikalsen
Landrø, Endre Nilsen
Lie, Lars Olai
Lønøy, Halvard Emil N(?)
Misje, Anton Mikkelsen
Morland, Albert Johannes
Morlandstø, Anders K.
Skoge, Anna Marie
Snekkevik, Karl Nikolai
Solsvik, Elias Konrad Monsen Toft
Straume, Ingvald H.
Tellnes, Peder Olai
Telnæs, Johannes
Våge, Hans Gjertin
Åse, Bjarne O.

Vi minnes i takknemlighet sokneprest Ingolf Boges etterlatte vitnesbyrd: "Eg ber ikkje agg til nokon." Det minner oss på at hatet og hevnen ikke må bli vårt språk.

Ingen kunne være uberørt av hendelsene mellom 1940-1945. Hver eneste nordmann måtte ta stilling. Noen valgte feil side. Det er vår oppgave i dag å se med overbærenhet på personene, men heller ikke unnskyldte saken: Feil stillingtagen. For nazismen handlet, og handler om fornedring av menneskets høye verd, om utryddelse av såkalt mindreverdige raser, "Untermenschen", ja, om galskap satt i system, en hel industri.

Så vil vi sammen gjøre vårt til at urett, undertrykkelse og maktmisbruk aldri må få seire. Aldri må få seire.

Må rettferdigheten seire i verden.

Himmelske Far! Komme ditt Rike!

Så vil vi lyse Herrens Fred over minnet.(1 min. stillhet.)

V

(Tekst)Glede og sorg. Det er også summen av Evangeliet for denne dagen: 3. s. e. påske.

Det er Skjærtorsdags kveld. Jesus og Disiplene sitter samlet om påskemåltidet. Det er kvelden før Golgata.

Jesus har talt lenge til dem når teksten vår åpner. Han skal bli usynlig for disiplenes øyne. Men Han skal også komme igjen! På en ny måte. Ja, ikke bare Han skal komme, men det skal også Faderen, og dessuten Talsmannen, Den Hellige Ånd. Det handler om Den Tre-Ene Guds nærvær!(14,15-26.)

Om Helligåndens gjerning har han nå snakket en stund.(16,5-15) Jesus har sagt at Åndens oppgave er å overbevise om synd, rett og dom. Og Han har sagt at Hans oppgave er å herliggjøre Jesus.

Teksten vår åpner med at Jesus sier: **“Om en liten stund ser dere meg ikke, og om en liten stund igjen skal dere se meg.”(16,16)**

VI

Det er samme sak igjen. Jesus skal bli borte for deres øyne. Og likevel skal de snart kunne se Ham!

Hva kunne nå Jesus mene med dette Han sa: **“Om en liten stund ser dere meg ikke, og om en liten stund igjen skal dere se meg?”(16,16)** Disiplene-Jesu venner, de forsto lite og ingenting. Hva mener han med dette? Vi skjønner ikke hva Han taler om.

Det virket fremmed og rart på Peter, Johannes og de andre når Jesus snakket slik. Han hadde sagt dem at Han måtte lide og dø. Skulle nå Guds Sønn, med all makt i himmel og på jord behøve å gå gjennom smerte og død? Det var jo aldeles uforståelig!

Vi skal være meget glade for at Bibelen ikke sier at Jesu venner var noen fromme typer som liksom forsto alt det der med troen, og aller mest dette med død og evig liv.

Nei, vi skjønner ikke hva du taler om, Herre Jesus.

VII

Det er to bilder i teksten som er nære for noen hver av oss. På hver sin måte. Det er viktige bilder. For de er nøkler til å forstå Jesu Ord i dag, men også nøkler til å forstå hva det er å være en kristen. Det første handler om sorg, og det andre handler om smerte. Vi må la det siste ligge i dag. Men både sorg og smerte er bare en overgang, sier Jesus. For sorgen skal avløses av glede, og smerten skal avløses av gleden!

Å miste sine er ingen spøk, det vet den godt som har stått midt oppe i det. Dette må vi kunne kalle den store krisen, enten det dreier seg om ektefelle, barn, foreldre eller andre av våre kjære.

Beretningen i Johannesevangeliet om Lasarus' død er jo talende på mange måter. Det står at Jesus ble “opprørt og rystet” over at Maria og **“jødene som fulgte henne, gråt,”(11,33)** ja, det står til og med at **“Jesus gråt.”(11,35)** Vi hører formelig klagen og hulkingen i våre ører.

VIII

Krig og nød fører alltid til savn og sorg. Til tomme plasser i hjem, på arbeidsplasser, i menighet.

Nordahl Grieg forteller i sitt berømte skuespill "Vår ære og vår makt," om en prest som kommer med sørgebud til kvinnen Lillian: "Jeg kommer med tunge nyheter. Den tyngste."

Lillian svarer: "Gud, Gud! Der e ikkje nokken Gud når slikt kan skje."

Kanskje du sitter her i dag i en sorgsituasjon. Kanskje med sår fra langt tilbake. Du mistet en du var glad i.

Sorg kan også bli resultatet om en synes at uretten, undertrykkelsen og maktmisbruket synes å seire.

I ett av sine førkrigsdiktskilder Nordahl Grieg "En tysk arbeider" som har møtt terroren, volden og vilkårlige arrestasjoner under Hitler-regimet. I mangel av annet skrur han i sin nedtrykthet på radioen. Midt blant all Goebbels' propaganda finner han en tysk piratsender, en frihetssender. Men dens budskap snur situasjonen:

**"Hvad er klokken?
Tre timer har han siddet her.
Slik er det kveld efter kveld.**

**Han reiser seg og slår radioen på,
kanskje er det musikk,
noe å flykte til,
noe å lyve seg vekk i.**

**Nei.
En stemme brøler ut i eteren
om hvordan alt han håpet på
dagstøtt knuses i verden.
Han vil ikke høre mer,
det er sant kanskje,
de sier det samme hver kveld.**

**Han begynner å skru vekk
fra den rå, skingrende røsten som håner ham,
da hører han en annen stemme
som stiger og blir sterkere,
hvad er det den sier?
Det er deres eget ord den sier,
midt i Berlin:
Genosse,
kamerat.**

**Manden som lytter
hvitner,
det ordet blir de pint for og slått i hjel for,
han demper ned radioen,**

men stemmen hvisker til ham,
og han hvisker tilbake:
Genosse,
kamerat.

Det er bølgelengde 29,8
som taler over et stumt og kuert land,
og dette er dens ord:

“Vi taper ikke, vi seirer.
Slo de oss ned i blod
én ting kan de aldri drepe:
vårt hjertes brennende tro.
Dette er Tysklands stemme,
kamerat, den er også din,
millioner er med oss, -husk det,
før de får peilet oss inn!

Hver aften fra nu skal vi sende,
vi er kanskje hundre menn,
og gripes de niognitti,
skal én bli bestandig igjen,
og dør også han-kamerater,
husk dette vi har å si:
vi taper ikke, vi seirer,
vår tro skal kjempe oss fri.

Nu er Gestapo på sporet,
men lytt hver eneste kveld.
Vi skal bevæpne dere
med sannhet -bruk våpenet vel!
Vi taper ikke, vi seirer.
Vi sender i kveld fra Stettin,
I morgen kanskje fra München,
eller-hvem vet?-fra Berlin.”

Stemmen er borte,
hujende Hitlersendere
døiver den.
Men én mann står tilbake,
med et nytt lys over sitt ansikt,
på et fatt'slig rum i Berlin,
det er videt ut,
det er verden.

“Vi taper ikke, vi seirer.
Hver den må seire som vet
at selv i det dypeste øde
fins ikke ensomhet.
Ukjente kamerater
er med oss der hvor vi går,
en hær som kjemper på jorden
til engang den er blitt vår.”

Gjennom hele livet og tilværelsen kommer mørke dager til hver eneste en av oss. Kallet blir prøvet. Det kan gjelde forskjellig slags nød, det kan gjelde krig. Det kan stå om helsen, det kan stå om livet.

Men det gjelder å være tro der en er satt! Også mot flagget, og korset i flagget.

Da er det fint med så vakker livstolkning som Nordahl Grieg har gitt oss, her og ellers.

IX

Men vi må også ha et grunnlag å stå på som holder i liv og evighet.

Dét gir Evangeliet oss. Det konkurrerer ikke med anti-fascistisk kamp. Akkurat dét er visst viktigere enn på lenge.

Guds Ord sier altså: Vi forstår deg ikke, Jesus. Det er godt å utøse seg for Ham. Legg merke til at disiplene sa ut sin undring i Jesu nærvær! Og vi kan være ganske trygge på at det i deres spørsmål var blandet inn både usikkerhet og angst.

Å, hvor godt det er å få si til Ham akkurat hvor vanskelig og vondt vi har det når vi i våre liv blir stående med ubesvarte spørsmål, ja, når bedrøvelse, smerte, angst og sorg kommer over oss!

Vi er vel egentlig redde for døden mange, vil jeg tro. Selv om vi aldri så mye har hørt mye forkynnelse om Jesu seier over "den siste fiende", døden.

Men Jesus taler i dag til de redde. Til oss. Til deg og meg.

Og så peker Han for oss på disiplene: Se, de forsto jo ingen ting heller! Men de fikk det forklart og oppklart i sin nød. I Frelserens nærvær! **"Dere skal sørge, men sorgen skal bli forvandlet til glede,"(16,20b)** sier Han lenger nede i teksten.

Glede og sorg. Når det gikk slik med Jesu venner, så var det fordi de fikk holde seg nær til Jesus, og overgi ham alt det de ikke forsto.

Han kjenner hver tåre. Han kjenner hver trevl av savnet. Han vet om hver vond tanke vi har om døden. Våre kjæres, og vår egen med!

For Han har gått foran! Han kjenner døden ut og inn! Han har seiret over den.

Gud vet om deg og din nød og smerte! Gud elsker deg inderlig i Jesus Kristus! Han har kontrollen. Han vet svaret på hvert hvorfor.

X

Jesus vil i dag lære oss at vi kan ikke slippe unna gråten og savnet i våre liv. Heller ikke det uavklarte og det smertefulle. Det gjelder i det daglige, men også i kristenlivet, og nettopp i begge. For Gud bruker hele livets scene for å "oppdra oss for sitt Rike med kors og trengsel." For å få oss til å komme til Ham.

Og når du kommer til Ham, for Jesu skyld, som hans kjære barn, da skal du som et barn gjør hos sine foreldre: Næmlig få lov til å gråte ut hos vår Far i Himmelen. Det vonde kan nok være der, men du hvor godt det er å få legge det i Hans hånd, akkurat som barn i verden legger seg trygt i mors og fars favn!

Og mens det i hverdagen mang en gang hender at vi foreldre ikke strekker til, så stenges ikke Gud i Kristus av vår hjelpeløshet.

Han står der med utstrakte armer og tar imot hver den som kommer til ham, med spørsmålet: Jeg skjønner ikke hva du taler om, og sier:

“Nå er dere bedrøvet, og jeg skal se dere igjen! Ingen skal ta gleden fra dere!”(16,22)

Sorg og Glede!

XI

Grunnen til denne gleden, det er Helligåndens komme og virksomhet.

Under krigen måtte Kong Haakon VII dra i landflyktighet. Det var et sorgfylt fravær. Men stemmen hans og budskapet hans kom til oss likevel over London Radio. Og for de som ikke hadde radio, gikk Kongens Ord kanskje gjennom illegale aviser, fra mann til mann. Så visste folk: Kongen lever. Han har lovet å komme igjen!

Det er et godt bilde på måten Jesus kommer nær til oss i dag i sitt fravær. Det skjer ved Ordet. Ved Evangeliet.

På samme måten som BBC var redskapet for Kongen under krigen, er Helligånden formidleren som bringer Jesus inn til vår menighet, vår stue, og vårt hjerte.

Og så en dag var det fred. Kongen kom! Kongen sto igjen på norsk jord. Dyp og inderlig glede!

En gang skal vi få erfare at all sorg og smerte skal være borte. For da står vi hjemme i Himmelen og ser Jesus: **“Nå er dere bedrøvet, og jeg skal se dere igjen! Ingen skal ta gleden fra dere!”(16,22)**

Sorg og Glede!

XII

Midt i sorg og smerte skal du i dag få legge din svake hånd i Herrens sterke hånd. Du skal få lov til-for Jesu skyld-å få anbefale deg i hans mektige varetekt.

I kallets prøvelser og sorger. I nød og smerte.

**“Vi taper ikke, vi seirer.
Hver den må seire som vet
at selv i det dypeste øde
fins ikke ensomhet.”**

Dét er også sant i Guds Rike. I Kristi Kirke. For der er Jesus! Og Han vil være hos deg. Ved Ånden. ved Ordet.

Og gi deg, oss, sin glede. Himmelens glede.

Det som det handler om i livet for deg og meg, det som alt begynner med og slutter med, det som alt går opp i, det er dette: Å være barn av Gud. Det er å komme til, og å være i vår Himmelske Fars sterke hånd, i Jesu Navn!

**“Kjemp for alt som du har kjært!
Dø om så det gjelder
Da er livet ei så svært
Døden ikke heller.”(NoS 416)**

Sorg, men også Glede!

Nettopp i Jesu Navn, og for Jesu skyld er dette sant.

**Ære være Faderen, og Sonen, og Den Heilage Ande, som var er, og vere skal, EIN
Sann Gud,frå Æve til Æve!**

Etter Carl Fritjof Moe, Preken over samme tekst, gjengitt i: Ord i sorg, s.102,flg. red. Karl Hafstad, Land og Kirke, Oslo 1980.
Nordahl Grieg: “Vår ære og vår makt,” Tredje akt,II, Gyldendal 1935.
Fra En tysk arbeider, 1937(Håbet) av Nordahl Grieg.